

פרקים ה'ז' - קידוש שם ה' בקרב הפלישתים (1)

הרב אלחנן סמט

הסיפור שלפנינו משתרע על פרקים ה'ז', א'. ייתכן כי גם הפסוק השני של פרק ז' שייך גם הוא, אך ניתן לומר כי זה רק פסוק מקשר והוא דווקא משמש כרקע ותזכורת בסיפור הבא. סיפור זה עוסק בשהותו של הארון בשבי הפלישתית והלקח שלמדו הפלישתים מכך.

כותרת הסיפור

כפי שהוזכר פעמים רבות, שיטת החציה נועדה לא רק להגיע למבנה הסיפור, אלא גם מבליטה את נושא הסיפור ומטרתו. החצי הראשון מתאר את הבעיה, ובמעבר בינו לבין החצי השני שבו נמצא הפיתרון, הבעיה מגיעה לשיאה. נקודת השיא הזו היא בעצם הציר המרכזי, סביבה מסתובב כל הסיפור. לפיכך כאשר רוצים להבין מה נושא הסיפור, יש לבדוק את אמצע הסיפור שהוא הציר המרכזי. פרקים ה'ו' ושני הפסוקים הראשונים של פרק ז' שעליהם מתפרש הסיפור עולים למניין של 35 פסוקים. על פי שיטת החציה יוצא כי מרכז הסיפור הוא פסוק ו' - אמצע נאומם של הכוהנים והקוסמים הפלישתיים. אולם עדיין לא ברור מפסוק זה מה נושא הסיפור.

מבנה הסיפור

כדי לברר יותר טוב את כותרת הסיפור נבדוק את מבנה הסיפור:

1. פרק ה' פסוקים א'ז': ארון ה' באשדוד.
 2. פרק ה' פסוק ח' - פרק ו' פסוק ב': ארון ה' בעקרון וגת וההבנה כי יש להשיב את הארון.
 3. פרק ו' פסוקים ג'ט': נאום הכוהנים והקוסמים.
 4. פרק ו' פסוקים י' - ט"ז: השבת הארון בליווי חמשת הסרנים.
 5. פרק ו' פסוק י"ז - פרק ז' פסוק א': הארון מועבר מבית שמש לקרית יערים.
- אם נבחן את מספר הפסוקים נשים לב כי כל פסקה הינה בעלת 7 פסוקים. במרכז הסיפור אנו מוצאים את הפסקה המתארת את נאום הכוהנים והקוסמים שבמרכזה הציר המרכזי. מלבד זאת, נאום זה מיוחד באורכו מכיוון שזהו רצף הדיבור הארוך ביותר בסיפור.

הכרת הפלישתים בה'

כעת לאחר שמסתכלים על הציר המרכזי בפרספקטיבה רחבה יותר נראה כי נושא הסיפור הוא כיצד השתנתה תודעתם של הפלישתים ונתקדש שמו של ה'. בנוסף, ההשוואה החשובה ליציאת מצרים שנעמוד עליה בהמשך, נמצאת בפסוק זה.

במסכת יומא [ב, ב] דורשים חז"ל שיאשיהו המלך גנז את הארון, מטה משה, צנצנת המן והארגז עם הדורון ששלחו פלישתים. לכאורה יש לתמוה מדוע הפלישתים שהיו כל כך מתועבים עד כדי כך שהם מתוארים תמיד כ"פלישתים הערלים", זוכים שהדורון שהם שולחים ייטמן עם כל שאר החפצים הללו. אלא שלסיפור זה ישנה משמעות מיוחדת והדורון שיאשיהו גנז מהווה תזכורת לכך. זהו סיפורו של העם היחיד שהגיב לנפלאות ה' בצורה חיובית ביותר והכיר בקב"ה באופן פורמלי, ואף שלח קורבן אשם לכפר על חטאיו. לפיכך נצטוו עם ישראל שסמל זה יהיה תמיד בקודש הקודשים בכדי להראות שלעתיד לבוא כל העמים יכירו בקב"ה ויעבדו אותו.

הסרנים ליוו את הארון לישראל וכשהארון באמת הגיע לבית שמש הם לוקחים את עצי העגלה והפרות ומקריבים עולה לה'. אנשי בית שמש לא נוהגים כראוי בארון וכמו הפלישתים, הם נענשים ומבקשים מאנשי קרית יערים לקחת את הארון אליהם. כזכור, שילה חריבה ואין מקום מיוחד לשים בו את הארון, ולכן אין ניסיון להשיב את הארון לשילה. סיפור זה מחדד את ההבנה שאמנם הקב"ה הוא אלוקי ישראל, אך גם עם ישראל אינו מוגן מפני פגיעה אם הוא מתייחס לקב"ה בצורה שאינה ראויה. אפילו הפלישתים עצמם לא נענשו בגלל היותם גויים, אלא בגלל זלזולם בקב"ה. את העיקרון הזה ניתן ללמוד גם מהמלחמה בפרק ד'.

השוואה לסיפור יציאת מצרים

בסיפורנו ובסיפור יציאת מצרים ניתן למצוא מרכיבים זהים רבים המשווים בין עם ישראל במצרים לבין ארון ה' אצל הפלישתים.

השוואה אחת היא שבשני המקרים מדובר על גלות או שבי של משהו שמייצג את אלוקי ישראל, שנמצא בידי אומה אחרת, ובעקבות זאת האומה המשעבדת נענשת. בעקבות העונשים האומה המשעבדת מכירה בקב"ה ומשחררת את השבוי. אולם ויתור זה לא נובע מהכרה טהורה בה', אלא גם מתוך שיקולים פוליטיים. הסרנים מעוניינים לשמור על מעמדם, אך הם לחוצים בין הפטיש לסדן. מצד אחד העם לוחץ להחזיר את הארון ומצד שני החזרת הארון פירושה כניעה לקב"ה ובמידה מסוימת לישראל. לעומתם, פרעה מתייעץ עם היועצים שלו והם עונים לו שאם לא ישחרר את ישראל, מצרים תאבד. בסופו של דבר האומה המשעבדת משחררת את המשועבד עם מתנות רבות. השוואה נוספת היא שבפרק ו' אומרים הכוהנים והקוסמים לסרנים שהמצב הנוכחי דומה ביותר ליציאת מצרים. לפיכך הם פונים לסרנים ואומרים להם שמצרים היא תקדים למצב שלהם ואם הארון לא יוחזר הפלישתים יגמרו כמו המצרים.

גדול הוא קידוש השם

נסכם ברעיון שהזכרנו בסוף השיעור הקודם - הכותרת הכללית של סיפור מלחמת ישראל ופלישתים ונפילת ארון ה' בשבי היא: "גדול הוא קידוש השם מחילול השם". כלומר, מטרת הסיפור איננה לתאר עוד אחת ממלחמות ישראל ופלישתים, אלא לספר לקורא את סיפורה של אומה שאנשיה עובדי אלילים ושונאי ישראל, ואף על פי כן, היא הכירה בגדולתו של הקב"ה ועליונותו על פני שאר האלילים.